

**ÇOK SAYIN CUMHURBAŞKANI,
SAYIN KONUKLAR,
DEĞERLİ MESLEKTAŞLARIM.**

1977 -1978 Adalet Yılına, 1730 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 52. maddesi uyarınca, Yüce Türk Ulusu'na hayırlı ve uğurlu olması dileğiyle açıyorum.

Yargı sorunlarının pek çoğunun yine çözümlenmediği, askıda bırakıldığı bir Adalet yılını daha geriye bırakmış oluyoruz.

Yeni adalet yılının açılışı nedeniyle düzenlenen toplantıya onur verdiğiniz için hepimize ayrı ayrı şükranlarımı sunarım.

1943 yılından bu yana, ilk kez açılış töreninin Yargıtay binası içinde yapılmasından derin mutluluk duyduğumuzu da ifade etmek isterim.

Geçen yıl içinde sonsuzluğa göçen sayın hâkim ve Cumhuriyet savcileriyle Adalet mensuplarına Ulu T&nn'dan rahmet dilerim.

Ayrıca, yaş haddi ya da istekleriyle emekli olan ve yaşamlarının en verimli yıllarını Adalet hizmetine harcamış bulunan seçkin hâkim ve savcılarımıza da esenlikler, sağlıklılar diliyorum.

YARGITAY ÇALIŞMALARI

1976 yılında Yargıtay'a gelen toplam (253.873) dosyadan, (227.235) adedi karara bağlanmış, (26.638) dosya 1977 yılına aktarılmıştır. 6 adet içtihadı Birleştirme Kararı verilmiştir.

Hukuk Dairelerinden; Birinci Hukuk Dairesi'ne (13.137), Dördüncü Hukuk Dairesi'ne (12.770), Yedinci Hukuk Dairesi'ne (14.266), Dokuzuncu Hukuk Dairesi'ne (21.834), Onikinci Hukuk Dairesi'ne (12.246); Ceza Dairelerinden; ikinci Ceza Dairesi'ne (10.545), Yedinci Ceza Dairesi'ne (10.007), Sekizinci Ceza Dairesi'ne (10.047), Hukuk Genel Kurulu'na da (3617) dosya gelmiştir.

Her bir hukuk ve ceza dairesinde ortalama bir günde 90 dosya incelenmekte, tüm daireler ve genel kurullarda ise bir günde ortalama incelenen dosya sayısı (1000)1 aşmaktadır.

Verilen bu rakamlar, Yargıtay'ın insan gücünü aşan bir çalışmayı gerektiren iş yükünü omuzladığını açıkça göstermektedir.

ÇABUK ADALET DAĞITIMI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Ülkede yargıya güvenin sağlanması; Adalet dağıtımının ucuz, güvenceli ve özellikle çabuk olmasına bağlıdır.

1943 yılından beri açılış konuşmalarında ele alınan en önemli sorun, mahkemelere, Adalet Dairelerine ve Yargıtay'a gelen iş ve davaların uzadığı, sürüncemede kaldığı, vatandaşların bu durumdan haklı olarak yakınmaları olgusudur.

Bunun yanı sıra hâkimlerle Cumhuriyet savcılarının ve Adalet personelinin de sıkıntıları ve sızlanmaları vardır.

Yargının çabuklaştırılması, yargı organlarının yükünün hafifletilmesi, hâkimlik mesleğinin sorunlarına çözüm bulunması konularında getirilmesini öngördüğümüz önlemleri şu suretle özetlemek mümkündür:

Bilindiği gibi Yargıtay, Anayasa'nın 139 ncu maddesine göre Adalet Mahkemeleri'nden verilen karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Ayrıca, kanunla verilen belli davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

Yargıtay'ın asıl görevi, temel işlevi, hukuk yaratmak ve yasaların yurdun her yerinde aynı biçimde uygulanmasını sağlamak, Anayasa'mızın herkes kanun önünde eşittir ilkesini gerçekleştirmek, uygulamada görülen aykırılıkları gidermek amacıyla yaratacağı içtihatlarla hukuka yön vermektedir.

Yukarıda açıkladığım gibi Yargıtay'a gelen ve çıkarılan dosya sayısı ve çalışma düzeni karşısında bu aslî görevin eksiksiz yerine getirildiği söylenemez.

Dünyanın hiçbir ülkesinde, 26 dairesi ve 201 üyesi olan bir yüksek mahkeme yoktur. Tek etkin çarenin, üst mahkemelerin geciktirilmeden kurulmasında gördüğümü inanarak bir kez daha tekrarlıyorum.

Üst mahkemelerin kurulması konusunda Yargıtay'ca hazırlanan ve 31.5.1975 gün ve 1672 sayı ile Adalet Bakanlığı'na verilen Üst Mahkemeler Kuruluş Yasa Taslağı, Yüksek Hâkimler Kurulu'nca da sürekli bir çalışma sonucu düzenlendiğini öğrendiğimiz yasa önerisi ile birleştirilerek, kurulacak bir komisyondan geçirilmeli ve zaman kaybedilmeden yasalaştırılmalıdır.

Yaptığımız incelemelere göre halen Fransa'da, İsviçre'nin bazı kantonlarında, Avusturya, Federal Almanya, Belçika, Hollanda, İtalya, İngiltere, İsveç ve Norveç'te Üst Mahkemeler kuruluşları bulunmaktadır.

Üst mahkemeler kuruluncaya kadar süratin sağlanması ve Yargıtay'ın iş yükünün hafifletilmesi bakımından, Sulh Hukuk ve Sulh Ceza Mahkemelerinden verilen kararlar itiraz yoluyla Asliye Hukuk ya da Ağır Ceza Mahkemelerinde incelenerek kesin karara bağlanmalı, Sulh ve Asliye Ceza Mahkemelerinden niceliği ve türü ne olursa olsun yalnız para cezasına ilişkin olarak verilen hüküm ve kararların kesinliği kabul edilmeli, 1711 sayılı Kanun ile saptanan kesin kararların değer ölçüleri çoğaltılmalıdır.

Almanya'da bu değer ölçüsü 1969 yılında çıkarılan bir kanunla 40.000 Mark olarak düzenlenmiş iken, ülkemizde bu miktar 2000 liradır.

Yüksek yargı organları ve yerel mahkeme hâkimleri, hukuk fakültesi öğretim üyeleri, Türkiye Barolar Birliği ve Barolara mensup avukatlardan seçilecek bir kurula, Hukuk ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunları üzerinde esaslı bir inceleme yaptırılarak yargıyı çabuklaştıracak hukuksal düzenlemeler sağlanmalıdır.

Örneğin :

Cumhuriyet savcılıkları kadroları genişletilmeli ve ceza davalarının uzamasından başka bir yararı olmadığına inandığımız sorgu hâkimleri kaldırılmalıdır.

Cumhuriyet savcılarının görevlerini kolaylaştırmak, suç ve suçluyu en kısa zamanda tüm delilleriyle meydana çıkarmak, sürati sağlamak, kamu vicdanını tatmin etmek, polisin taraf tutuşu yolundaki yaygın söylenti ve kuşukları ortadan kaldırmak gibi ciddi yararları bulunan C. savcılarına bağlı "Adlî Zabıta" her halde kurulmalıdır.

Özellikle, ceza davalarının süratle çözümlenmesinde büyük yeri olan Adlî Tıp Meclisi'nin çalışmalarını düzene koyacak önlemler alınmalı ve 6119 sayılı Kanunda gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

Sayısı 10.000'i aşan kanunların tümü gözden geçirilerek yürürlükte olan ve

olmayanlar ayıklanmalı, bir kot altında toplanmalı ve sınıflandırılmalıdır.

HÂKİMLİK MESLEĞİ - YETİŞTİRİLMESİ VE SORUNLARI

Türk Ulusu adına yargı erkini kullanan, toplumun sosyal ve ekonomik yaşamında, yürütmenin eylem ve işlemleriyle ilgili konularda söz sahibi olan hâkimin, bilgili, bilinçli ve hele yansız olması zorunludur. Halen, hâkimlik mesleğine girişte uygulanan staj ve mülakat (görüşme) yönetmeliğinin yeterli ve yararlı olmadığı, umulanı vermediği artık anlaşılmıştır.

Davanın uzamasının başlıca nedenlerinden biri ve en önemlisi bilgi ve tecrübe kazanmadan, tam yetişmeden bir hâkimin kürsüye çıkarılması ve ondan süratli ve isabetli kararlar beklenmesidir.

Bu önemli soruna çözüm getireceğini inandığımız, Adalet Bakanlığı'nda hazırlanan ve çalışmalarına Yargıtay olarak katıldığımız "Türkiye Adalet Akademisi" kanun taslağının, meslek içi eğitime de yer verilerek, bu yolda değişiklikler yapıldıktan sonra yasalaştırılması sağlanmalıdır.

Hızlı nüfus artışı, kentleşme, sosyal ve ekonomik gelişmeler yüzünden yerel mahkemeler, her yıl artan yoğun iş hacmi ile karşı karşıyadır. Hâkimlerin çoğunluğu, insan üstü bir çaba içinde görev yapmakta, çoğu kez tatil günlerinde ve evlerinde çalışma zorunda kalmaktadırlar. Adalet Bakanlığı'ndan alınan bilgilere göre bir önceki yıldan aktarılan dosya ve işlerle birlikte, 1976 yılında tüm yerel mahkemelere gelen toplam dava ve iş sayısı altı milyonu aşmaktadır. Buna karşın, hâkim kadrosu 393'ü açık olmak üzere 3249'dur.

Yargının çabuklaştırılması bir bakıma hâkim ve adalet personeli kadrolarının artırılmasına ve yeni mahkemeler kurulmasına bağlıdır. Bu konuda Yüksek Hâkimler Kurulu'nca, ayrıntılı bir inceleme sonucu hazırlanarak Adalet Bakanlığı'na verilen 28.3.1977 gün ve 560 sayılı yazı ve eki rapor gözetilmeli ve değerlendirilmelidir.

Güvencesiz hâkimin bağımsızlığından, her türlü kaygıdan uzak karar verebilmesinden söz etmek kolay olmayacaktır. Bu nedenle 1597 sayılı Kanunla tartışması yapılmadan kaldırılan ve tamamen geriye dönüşü ifade eden hâkim güvencesi yeniden kabul edilmelidir.

Anayasa'nın 134 üncü maddesi ile öngörülen, mahkemelerin bağımsızlığı esasına göre düzenlenmesi gereken hâkimler ve bu meslekten sayılanlarla ilgili personel kanunu biran önce çıkarılmalıdır.

Bilindiği gibi, hâkimlik sürekli çalışmayı, durmadan, dinlenmeden emek vermeyi özel hayatından fedakârlığı gerektiren zor olduğu kadar kutsal bir meslektir. Hâkimlerin bu nedenle diğer kamu görevlilerinden daha çabuk yıprandıkları, sağlıklarının bozulduğu, mesleğe tam yararlı olabilecekleri bir çağda meslekten çekilme zorunda kaldıkları, ya da hayata gözyumdukları gerçeği karşısında emeklilik sürelerine yıpranma nedeni ile itibarî hizmet süresi eklenmeli, ayrıca toplumda en saygın kişi olan hâkim, emekli olduktan sonra da hiçbir suretle geçim sıkıntısı çekmemeli, geçimini sağlayacak başka hizmetler arama kaygısı duymamalı ve bu nedenlerle de görevde iken aldıkları maaşları ile emekli olmaları üzerinde önemle durulmalıdır.

ADALET PERSONELİNİN SORUNLARI

Adalet hizmetlerinin aksamadan yürütülmesinde payları geçen ve hâkimlerin çalışma ve başarılarında bir ölçüde yardımcı olan adalet personeli, meslek içi ve dışı eğitime tâbi tutulmalı, bu amaçla meslek okulları açılmalı, yaptıkları görevin önem ve ayrılığı gözetilerek, çıkarılması Anayasa emri olan Hâkim ve Savcılar Personel Kanunu içinde bulunanlara da ayrı bir yer verilmeli, maaş ve yan ödemeleri buna göre ayarlanmalıdır.

KONUT VE ADALET BİNALARI

Yurdumuzun az gelişmiş yörelerinden başlamak üzere hâkim ve Cumhuriyet savcılarını ile Adalet personeline konut yapımına başlanmış olmasını olumlu bir aşama olarak karşılıyoruz. Ancak, 1976 yılında bütçeye konan 50 ve 1977 yılında 150 milyon lira çok az ve yeterli değildir. Göstermelikten uzaklaşıp, sorunun ve hizmetin önemi ile orantılı ödenekler sağlanmalı ve bu yararlı girişim tüm ülke düzeyini kapsayacak boyuta ulaştırılmalıdır. Ayrıca dağınık ve yetersiz olan adalet binaları yerine mesleğin kutsallığına, gör-kemliliğine yakışır biçimde, rahat ve huzur içinde çalışma olanağı sağlayacak adalet sarayları yapımına başlanılmalıdır.

Mahkemelerin ve Cumhuriyet savcılıklarının araç ve gereç gereksinimleri, hizmetin aksamasına yer verilmeden noksansız ve zamanında karşılanmalı, bu arada düzenli mahkeme kitaplıkları kurulmalıdır.

Sosyal yapımızda gereği tartışılmayacak kadar önem kazanan çocuk mahkemelerinin kurulmasına öncelik tanınmalıdır.

Bir ülke, yalnız Adaletle, sonsuzlaşır ve Adaletsizlikle yıkılır. Ağızdan düşürmediğimiz "Adalet Mülkün Temelidir ilkesine olan ulusal inancımızı korumanın ve yaşatmanın, yukarıda özetlediğimiz yargı sorunlarına gönülden eğilmekle, plânlı, programlı bir adalet politikası gütmekle ve bu sorunları tek yönü ile değil tümü ile ele almak ve gerçekleştirmekle mümkün olacağına inanıyorum.

Geçen yıl, İstanbul ve Ankara Hukuk Fakültelerince düzenlenen seminer, sempozyum ve konferanslar hukuk alanında ve özellikle uygulayıcı ile öğretici arasında bilim alış verişi yönünden çok yararlı olmuştur. Bu konuda gösterdikleri çaba ve çalışmalardan ötürü İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. İlhan Akın ve Ankara Hukuk Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a ve her iki fakülte sayın öğretim üyelerine, bu arada İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstitüsü Müdürü Sayın Prof. Dr. Selâhattin Sulhi Tekinay'a yüksek huzurunuzda şahsım ve Yüce Yargıtay mensupları adına şükranları mı sunarım.

Yine geçen yıl, Türkiye Barolar Birliği'nin, hukukun ve yargının üstünlüğü, kesinleşen yargı kararlarının yerine getirilmesi, gelişen sosyal yapımıza ve Anayasa düzenine uymayan, ters düşen kanunların düzeltilmesi ile ilgili savunma ve çabalarını dikkatle izlediğimizi önemle belirtmek isterim. Bu vesile ile Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sayın Prof. Dr. Faruk Erem'le birlikte sayın avukat meslektaşlarımı da bu olumlu çalışmalarından ötürü gönülden kutlarım.

PROTOKOL

Esefle beyan etmek isterim ki; Anayasa düzenine uymayan, demokratik hukuk Devleti anlayışı ile asla bağdaşmayan resmî Devlet protokolü uygulaması sürdürülmektedir.

Bu akıl almaz protokolde, Yüksek Yargı Organları temsilcilerine 3 ncü ve son bölümde yer verilmesi gerçekten utanç vericidir.

Adaletle saygısı ile ün yapan Yüce Türk Ulusu, bu uygulamayı kınamaktadır.

1961 yılından bu yana Yüksek Yargı Organları temsilcileri pek haklı olarak kendilerine yakışır bir olgunlukla resmî törenlere katılmadılar. Anayasa düzenine ve demokratik hukuk devleti anlayışına uygun bir düzenleme yapılmadıkça, bundan böyle de katılmayacaklardır. Bu katılmama, Türk Ulusu adına yargı erkini kullanan hâkimlerin, o yüce varlık adına bir direnmesidir.

AYLIK VE ÖDENEKLER

Türk Silâhlı Kuvvetleri Personeli'ne 23.12.1974 gün ve 7/9207 sayılı kararname ile sağlanan ve her yıl geçim ve para değeri ölçülerine göre ayarlanan, hâkimlerle bu sınıftan sayılanlara 1871 sayılı Kanunla verilen hâkim ödeneğini fazlasıyla aşan iş güclüğü, iş riski ve teminindeki güçlük zamlarından ayrı olmak üzere 1.3.1975 tarihinde yürürlüğe konan 1923 sayılı Kanunla genel gösterge tavanı olan 1000 + 200'ün üstüne çıkılmış ve kademeli biçimde göstergeler 1000 + 200 ile 1000 + 600 arasında değerlendirilmiştir. Yüksek yargı organları başkan ve üyeleri ile yüksek dereceli (birinci sınıf) hâkimlerin göstergeleri ise 1000 + 200'de bırakılmıştır. Ayrıca sözü edilen 1923 sayılı Kanunun 137. maddesi ile de askerî hâkim general ve amiraller hakkındaki eşiti rütbedeki general ve amirallere bu madde uyarınca tahsis olunan ek gösterge rakamlarının uygulanması sağlanmıştır. Bununla, 1.3.1975 tarihinden bu yana tuğgeneral rütbeli Askerî Yargıtay Başkanı ve tümgeneral olan Yüksek Askerî idare Mahkemesi Başkanı, diğer yüksek yargı organları başkanlarından daha çok maaş ve emekli aylığı alacak duruma getirilmiş, böylece denge daha da bozulmuş, tam ayrıcalık yaratılmıştır.

Bu imtiyazlı durum ve dengesizliği ortadan kaldırmak amacı ile hazırlanan tasarı, Hükümetçe olumlu karşılanmış, ne varki, bir sayın bakanın, askerî personel yönünden yeniden denge bozulacağı gibi gerçek ve hukuk dışı görüş ve tamamen kişisel kaygıya dayandığı bizce bilinen düşünüş biçimi yüzünden yasama meclislerine intikâl ettirilememiştir. Genel seçimlerin yenilenmesinden kısa bir süre önce, bu konuda bir kısım sayın milletvekillerinince yapılan yasa önerisi ise, Millet Meclisi Adalet Komisyonu'nun kabulünden öteye gidememiş, kadük olmuştur. Yeniden oluşan yasama meclislerinde bu kanun teklifinin ele alınacağına olan inancımızı koruyoruz.

Bu sorun, parasal olmaktan öte yargının onuru ile ilgilidir. Ve az önce belirttiğimiz üzere salt eşitsizlik, dengesizlik ve bir ayrıcalıktır.

Bu iki konuda kesin kez söyleyeceklerim şunlar olacaktır:

- Egemenlik Kayıtsız ve Şartsız Türk Milleti'nindir (Anayasa madde : 4).
- Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nindir. Bu yetki devredilemez (Anayasa madde : 5).
- Yürütme görevi, kanunlar çerçevesinde Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir (Anayasa madde : 6).
- Yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır (Anayasa madde : 7).

Görülüyor ki, Anayasa, Devleti oluşturan bu üç güçten başka bir güç tanımamıştır. O halde bu üç güçten başka kuruluşa ayrıcalık tanımak, denge bozucu

haklar, olağanüstü malî olanaklar sağlamak, demokratik Hukuk Devletine gölge düşürmekle kalmaz, millet iradesini de zaafa uğratar.

Açıkça Anayasa'ya ters düşen bu uygulamaların sürdürülmesi; ülkede her kesimdeki yurttaşın yargıya karşı duyduğu tarihsel ve geleneksel saygının yitirilmesine yol açmaktadır. Oysa, yargıya karşı duyulan saygı ve inancın, toplum huzurunu sağlamada, Devletin güçlülüğünü kanıtlamada önemli bir etken olduğu, bu yüzden uygar ülkelerin toplumunda yargıya duyulan saygınlığı canlı ve başta tutmak için ciddi özen gösterdikleri, çağdaş devletin temel uğraşısı saydıkları bilinen bir gerçektir.

Bu ve diğer açıkladığım yargı sorunlarının bugüne değin askıda bırakılması ve yakınma konusu olagelmesinde, özellikle geçen yasama dönemi içinde Adalet Bakanlarının yargıya ve sorunlarına uzak kalmayı yeğleyen bir tutum içinde bulunmalarının da payı olmuştur.

YAYIN İŞLERİ

1975 yılı ortalarında kurulan döner sermayeli Yargıtay Yayın İşleri Müdürlüğü'nün çalışmaları parasal olanaklar ölçüsünde ve her türlü eleştirilere açık olarak düzenle yürütülmektedir. Süreli olan Yargıtay Kararları Dergisi ile Yargıtay Dergisi'nin yayımı aksatılmadan sürdürülmektedir, içtihadı Birleştirme Kararlarının Ceza Bölümünün ilk cildi çıkarılmıştır. Mayno'nun dört ciltlik Ceza Kanunu Şerhi'nin ilk cildi de basılmıştır. Bu konuda önemli olan husus, yayınların uygulayıcılara, özellikle hâkim ve Cumhuriyet savcılarına ulaştırılması, yararlanmalarının sağlanmasıdır. Büyük parasal bir yükü olmayan bu görevi Adalet Bakanlığı titizlikle yerine getirmelidir. Ayrıca daha verimli ve düzenli çalışma ve bir basımevi kurma olanağının sağlanması için 750.000 lirayı geçmeyen döner sermaye en az on milyon liraya çıkarılmalıdır.

Çok Sayın Cumhurbaşkanı'mızın şükranla ve minnetle karşıladığımız yakın ilgileri sonucu, bitiştiğimizdeki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı binasının Yargıtay'a tahsis edilmesi ile yerleşme sorunumuz uzun bir süre için çözümlenmiştir.

Türk Devleti, sürekli bir değişim, yenileşme, ileriye dönük bir bilinçlenme ve kendini aşma süreci içindedir. Yüce Türk Ulusu ise büyük çoğunluğu ve Lâik Cumhuriyet'e, Demokratik Hukuk Devleti'ne, Atatürk Devrim ve ilkeleri'ne gönülden bağlılık inancının taşımaktadır. Hiçbir yöntem ve çaba ile geriye dönüş düşünülmemelidir.

Modern Türkiye'nin yönetiminin ancak Cumhuriyet'çi ve Atatürk'çü düşünceden kopmamakla mümkün olacağı iyi bilinmelidir. Yine çok iyi bilinmelidir ki, Atatürk Cumhuriyeti sadece bir yönetim biçimi değil, ulusal varlığımızın yöneldiği yeni bir yaşam anlayışı, apayrı bir dünya görüşüdür. Türk Atatürk Devrimleri; uygar, ileri, özgür bir toplum düzeyine ulaşmayı, mutlu ve gönenci bir toplum ülküsünü gerçekleştirmeyi amaçlayan köklü girişimlerdir.

Toplumsal yapının sağlıklı bir biçimde varlığını sürdürmesi, iç barışın, güvenliğin, ulusal birlik ve beraberliğin sağlanması, yukarıda özenle işaret edilen inançlara sıkı sıkıya bağlı kalınmakla, kanunların ve yargı gücünün egemen kılınması ile mümkün olacaktır.

Demokratik Hukuk Devletinin, lâik Cumhuriyetin tüm kuralları ile işlerlik kazanacağına, yargı gücüne ve kararlarına saygı duyulan daha mutlu bir Türkiye'nin elbirliği ile yaratılacağına içtenlikle inanıyorum.

Beni sabırla dinlediğiniz açılış konuşmama son verirken yeni adalet yılını, lâik Cumhuriyet'in, Atatürk ilke ve Devrimleri'nin her zaman olduğu gibi bundan böyle de en büyük güvencesi ve koruyucusu olan değerli hâkim ve Cumhuriyet savcılarına ve tüm Adalet mensuplarına hayırlı ve uğurlu olmasını ve başarılı geçmesini gönülden diler, saygılar sunarım.